

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1149

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 mei 2014

Hierbij zend ik u het verslag van de Eurogroep en ECOFIN-Raad van 5 en 6 mei 2014 te Brussel. Hierin is ook het verslag van de jaarlijkse vergadering van de EIB Board of Governors opgenomen, die voorafgaande aan de ECOFIN-Raad plaatsvond.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem

Verslag van de Eurogroep en ECOFIN-Raad van 5 en 6 mei 2014 te Brussel

Eurogroep

1. Economische situatie en terugkoppeling G7

De Eurogroep heeft gesproken over de economische situatie aan de hand van de Lenteraming die de Commissie publiceerde op 5 mei. Commissaris Kallas gaf een presentatie, gevolgd door een reactie van President Draghi van de ECB. Uit de raming blijkt dat het herstel in Europa aan kracht wint. Zo zullen in 2015 alle lidstaten naar verwachting een positieve groei laten zien. De belangrijkste uitkomst voor Nederland is dat het tekort in 2014 en 2015 onder de 3% blijft op basis van de raming van de Commissie. De Lenteramingen dienen tevens als basis voor eventuele abrogatie of vervolgstappen in de buitensporigtekortprocedure en de landenspecifieke aanbevelingen die de commissie naar verwachting begin juni zal vaststellen.

Ook gaf de voorzitter van de Eurogroep een terugkoppeling van de G7-vergadering van 10 april jl die plaatsvond en marge van de IMF-Voorjaarsvergadering. Namens het Eurogebied hebben de voorzitter van de Eurogroep, evenals Commissaris Kallas en President Draghi hieraan deelgenomen. Tijdens de G7 is gesproken over de mondiale economische situatie en over Oekraïne.

2. Portugal

Portugal zal na positief afronden van het laatste voortgangsrapport het programma verlaten. De Eurogroep heeft een verklaring afgegeven waarin Portugal wordt gefeliciteerd met de succesvolle implementatie van het programma en waarin steun wordt uitgesproken voor de beslissing. Deze verklaring is als bijlage toegevoegd aan dit verslag. Portugal heeft zich steeds gecommitteerd aan de uitvoering van het programma, de markttoegang is hersteld en de economische cijfers laten een positieve trend zien. Portugal heeft aangegeven ook na afloop van het programma door te zullen gaan met het hervormen van de economie om duurzame groei te bestendigen. De Eurogroep zal dit hervormingsproces blijven ondersteunen, onder meer in het kader van *post-programme surveillance*. De Eurogroep heeft daarnaast kort gesproken over de eerste uitkomsten van de twaalfde voortgangsmissie van de Trojka naar Portugal. Deze missie werd afgerond op 2 mei jl. en de Trojka concludeerde dat Portugal *on track* is met de uitvoering van het programma. De persverklaring die de Trojka heeft uitgegeven na afloop van de missie is als bijlage meegestuurd met dit verslag¹. Aan de voortgangsmissie is een laatste tranche gekoppeld van ca. 1,7 miljard euro van de EU en 0,9 miljard euro van het IMF. De beslissing over de uitkering van de laatste tranche wordt genomen op basis van het voortgangsrapport. Het volledige rapport is op dit moment nog niet beschikbaar.

3. Griekenland

De Eurogroep heeft gesproken over de 4e voortgangsrapportage en een mogelijke groeistrategie voor Griekenland. De Eurogroup Working Group heeft op 24 april jl. ingestemd met de uitkering van de eerste subtranche van 6,3 miljard euro na een positief oordeel van de Trojka over de implementatie van de benodigde prior actions. De Tweede Kamer is over het oordeel van de Trojka op 22 april jl. per brief geïnformeerd (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1140). De IMF board zal in juni een besluit nemen over de

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

uitkering van de IMF-tranches, van 3,6 miljard euro. De Eurogroep blijft geïnteresseerd om Griekenland te steunen totdat het weer volledige markttoegang heeft, zolang Griekenland zich blijft houden aan de programmavereisten. De noodzaak van eventuele schuldverlichtende maatregelen zal worden bezien in de context van de volgende voortgangsrapportage.

Daarnaast hebben de Griekse autoriteiten een paper gepresenteerd dat een nieuwe groei-strategie uiteenzet. De Eurogroep steunt de Griekse strategie en nodigt Griekenland uit om een actieplan nader uit te werken in lijn met het huidige aanpassingsprogramma (zie verklaring in bijlage²).

4. In-depth reviews en landenspecifieke ontwikkelingen

In de eurogroep is stilgestaan bij de diepteonderzoeken in het kader van de macro-economische onevenwichtigheidsprocedure (MEOP). Deze hebben voor de derde keer plaatsgevonden. Voor Italië en Slovenië heeft de Commissie *buitensporige onevenwichtigheden* geconstateerd. Voor Frankrijk, Spanje en Ierland zijn *niet-buitensporige onevenwichtigheden* geconstateerd, die wel *decisive policy action* behoeven. Voor Nederland zijn ook niet-buitensporige onevenwichtigheden geconstateerd, maar deze hebben niet tot onmiddellijke aanbevelingen geleid. Formele conclusies zijn aangenomen in de ECOFIN-Raad, in de Eurogroep was alleen sprake van een gedachtewisseling.

Daarnaast verwelkomde de Eurogroep de nieuwe Franse Minister van Financiën Michel Sapin, die de beleidsprioriteiten van de nieuwe regering uiteenzette. Voor Spanje is ook gesproken over de uitkomst van de eerste post-programma missie van de Commissie, ECB en ESM. Deze missies vinden plaats na afloop van het steunprogramma tot dat 75% van de lening is terugbetaald. Volgens de Commissie, ECB en ESM laten recente ontwikkelingen in Spanje een positief beeld zien. De volgende post-programma missie zal in het najaar plaatsvinden.

5. Bespreking conceptbegrotingen Duitsland en Oostenrijk

De Eurogroep heeft gesproken over de concept-begrotingsplannen (*Draft Budgetary Plans*) van Duitsland en Oostenrijk. Duitsland, Oostenrijk en Luxemburg hadden vanwege de politieke situatie (verkiezingen) in november alleen een gedeeltelijke begroting ingediend. De concept-begroting van Luxemburg is bij de vorige Eurogroep besproken. Duitsland voldoet op basis van de ingediende plannen aan alle eisen van het Stabiliteits- en Groei-pact. Oostenrijk bevindt zich op dit moment nog in een buitensporigtekortprocedure. Op basis van de Oostenrijkse begrotingsplannen, evenals de Lenteraming, lijkt Oostenrijk het buitensporig tekort duurzaam te hebben beëindigd. Ten aanzien van de preventieve arm is er een risico dat Oostenrijk in 2014 niet zal voldoen aan de vereiste jaarlijkse verbetering van het structureel saldo. De Eurogroep heeft het commitment van Oostenrijk verwelkomd om additionele maatregelen te nemen (zie bijlage³).

6. ESM directe herkapitalisatie

Tijdens de Eurogroep is een voorstel van de voorzitter van de Eurogroep besproken om overeenstemming te bereiken op de laatste openstaande punten met betrekking tot het nieuwe ESM-instrument voor directe herkapitalisatie van banken. Dit voorstel, gebaseerd op het eerdere bereikte hoofdlijnenakkoord van juni 2013, kon in de Eurogroep op brede steun rekenen en zal nader worden uitgewerkt in het ESM-richtsnoer. Het

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

³ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

belangrijkste openstaande punt betrof de noodzakelijke bail-in in de transitiefase tot de inwerkingtreding van de bail-in regels van de BRRD vanaf 2016. Er bestond brede overeenstemming over het feit dat gedurende de transitiefase een diepe bail-in moet plaatsvinden van 8% van de verplichtingen en de beschikbare middelen in het nationale resolutiefonds moeten worden aangesproken. Verder is er overeenstemming dat dit instrument niet gebruikt mag worden voor precautionary recapitalisation. Dit betekent dat ESM-fondsen alleen voor directe herkapitalisatie gebruikt mogen worden wanneer een bank daadwerkelijk in resolutie is. Daarnaast wordt er alleen gebruik gemaakt van directe herkapitalisatie indien er geen mogelijkheden zijn voor gebruik van het ESM-instrument voor indirecte herkapitalisatie (waarbij een lidstaat van het ESM leent om banken te herkapitaliseren). Met dit voorstel voor afronding van het ESM-instrument voor directe herkapitalisatie is conform de afspraken die hierover in de Europese Raad zijn gemaakt een bijdrage geleverd aan het afzwakken van de besmetting van de financiële sector naar overheden. De combinatie van strenge toegangscriteria, diepe bail-in en strikte conditionaliteiten zorgen voor een instrument dat alleen in uitzonderlijke gevallen kan worden gebruikt. Naar verwachting zal de Eurogroep voor de volgende Eurogroep vergadering een politiek akkoord bereiken over de algehele uitwerking van dit instrument. Daarna zullen het richtsnoer voor directe herkapitalisatie en de relevante ontwerp-resoluties van de Raad van Gouverneurs van het ESM aan de Eerste en Tweede Kamer worden voorgelegd.

7. Bankenunie

Tijdens de Eurogroep is gesproken over de stand van zaken omtrent de Asset Quality Review (AQR) en de stresstesten die in het kader van de Comprehensive Assessment plaatsvinden. De AQR is al gaande en de stresstesten zullen deze maand van start gaan. Banken die op basis van deze analyse een kapitaaltekort blijken te hebben krijgen een periode van zes tot negen maanden, afhankelijk van de ernst van de situatie, om op eigen kracht het kapitaaltekort op te lossen door bijvoorbeeld het inhouden van winsten, de uitgifte van aandelen of de verkoop van activa. Indien een bank onverhoopt niet in staat is om het kapitaaltekort op eigen kracht op te lossen kunnen pas publieke middelen worden ingezet nadat bail-in volgens staatssteunregels heeft plaatsgevonden en de middelen uit een nationaal resolutiefonds zijn uitgeput. Indien een lidstaat niet de benodigde publieke middelen ter beschikking heeft kan onder voorwaarden gebruik worden gemaakt van het ESM; herkapitalisatie kan in eerste instantie indirect of in laatste instantie direct plaatsvinden. De ECB bereidt zich momenteel voor op de overname van het toezicht op de Europese banken dat naar verwachting begin november na de Comprehensive Assessment zal plaatsvinden.

8. Oekraïne

Het IMF informeerde de Eurogroep over het steunprogramma aan Oekraïne ter waarde van 17 miljard dollar (12,3 miljard euro) dat de Raad van Bewindvoerders van het IMF op 30 april j.l. heeft goedgekeurd. Het programma heeft een duur van twee jaar. Het programma document en de letter of intent zijn beschikbaar op de website van het IMF (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14106.pdf>). Het IMF lichtte de noodzaak van het steunprogramma toe. Oekraïne is de toegang tot de financiële markten verloren en de internationale reserves zijn aanzienlijk gedaald. Het begrotingstekort is opgelopen en de financiële sector staat onder druk.

Het programma is gericht op het herstellen van de macro-economische stabiliteit, versterking van governance en transparantie en duurzame

economische groei, waarbij de meest kwetsbaren in de samenleving zullen worden beschermd. Voor elke uitkering zal het IMF beoordelen of aan de voorwaarden voor de desbetreffende tranche is voldaan. Het IMF eist dat Oekraïne de recent ingevoerde flexibiliteit van de wisselkoers handhaaft. Om de wisselkoers flexibel te houden moet Oekraïne de restricties en controles op buitenlands kapitaal geleidelijk afbouwen. De centrale bank zal zich gaan richten op binnenlandse prijsstabiliteit door uiteindelijk mid-2015 toe te werken naar een inflatiedoelstelling van 3–5%. Wat betreft de financiële sector moet gedurende het programma op vijf terreinen actie worden ondernomen: i) monitoren en ondersteunen van liquiditeit van banken; ii) een doorlichting van de bankbalansen (asset valuation exercise); iii) herstructureren en herkapitaliseren van banken in de problemen; iv) herziening en versterking van het regulerings- en toezichtraamwerk; en v) versterken van de kapitaalbuffers van banken om non performing loans aan te pakken. De begroting moet op orde worden gebracht door de uitgaven terug te dringen en de opbrengsten te verhogen. Er wordt een plafond gesteld aan hoeveel er aan staatsgaranties mag worden uitgegeven en belastingontwijking moet worden aangepakt. In de energiesector moeten de verliezen van Naftogaz worden weggewerkt door de tarieven stapsgewijs te verhogen en de kosten terug te brengen. Zoals gezegd wordt de meest kwetsbare groep hierbij gecompenseerd. Ten aanzien van governance en transparantie wordt de komende maanden in kaart gebracht waar de problemen liggen en moeten de autoriteiten met voorstellen komen om deze problemen te adresseren. Het raamwerk om witwaspraktijken te bestrijden moet worden versterkt en samen met de Wereldbank en andere internationale partners zal worden gezorgd dat gestolen bezittingen worden teruggehaald. Ook worden er maatregelen genomen om de regeldruk voor bedrijven te verminderen.

Oekraïne heeft aan eerste voorwaarden van het programma voldaan (prior actions). Zo heeft de centrale bank de 35 grootste banken opdracht gegeven om een eerste stap te zetten naar een grote doorlichting van de bankbalansen. Ook is er een supplettoire begroting aangenomen met een pakket aan bezuinigingsmaatregelen en maatregelen op de overheidsinkomsten te verhogen, waaronder het terugdraaien van de recent geïntroduceerde verlaging van de BTW. Er is een nieuwe aanbestedingswet aangenomen en er is een audit comité ingesteld dat moet toezien op de rapportage en de audit van de centrale bank. Het plan voor het gradueel verhogen van de gastarieven is gepubliceerd en de overheid heeft een sociaal vangnet opgetuigd om de meest kwetsbaren hiervoor te compenseren. De eerste tranche ter waarde van 3 miljard dollar (2,3 miljard euro) is inmiddels uitgekeerd.

Het IMF heeft met de kandidaten voor de presidentsverkiezingen gesproken en brede steun gezocht onder de verschillende politieke partijen en belangengroepen, om zich zo te verzekeren van brede commitment voor het hervormingsprogramma.

EIB Board of Governors

Voorafgaand aan de ECOFIN-Raad vond op 6 mei de jaarlijkse EIB Board of Governors meeting plaats. President Hoyer van de EIB deed verslag van een succesvol eerste jaar (2013) na de EIB-kapitaalverhoging, met een toename van de omzet van de EIB met 37% tot 71 miljard euro, waarvan 90% in de Unie. Kwalitatief heeft de EIB ingezet op een breed scala van financieringsactiviteiten op het gebied van infrastructuur, energie, MKB en innovatie om groei en werkgelegenheid te stimuleren. Een belangrijk hoogtepunt conform de prioriteit van de Europese Raad was de gezamenlijke financiering door de EIB-groep van 23 miljard euro voor MKB's. Volgens Hoyer waren de redenen voor de verhoogde activiteit van de EIB ondanks de langzaam aantrekkende groei nog altijd urgent, met name de

bestrijding van de hoge (jeugd)werkloosheid, de terugval in investeringen sinds de crisis en de voor de Europese concurrentiekracht noodzakelijke stimulering van research, development en innovatie. De Commissie steunde deze visie en sprak ook haar tevredenheid uit over de samenwerking met de Bank.

Als specifiek punt wees President Hoyer op de potentieel zware consequenties van een eventuele Financial Transaction Tax (FTT) voor de uitleenkosten van de Bank en/of het vermogen van de Bank om uit haar netto inkomen voldoende buffers op te bouwen voor de gevraagde groei van haar portefeuille.

Vrijwel alle Gouverneurs steunden het beleid van de EIB. M.b.t. de operaties van de EIB buiten de Unie was er steun voor de bereidheid van de EIB om haar operaties in de Oekraïne te intensiveren van 1,5 naar 3 miljard euro kredietverlening in de komende drie jaar. Gevraagd naar het beleid van de Bank t.a.v. lenen aan klanten in Rusland antwoordde de President de standpunten van de Raad en EEAS nauwkeurig te volgen en in de tussentijd enige voorzichtigheid te betrachten bij het naar de Board brengen van nieuwe projecten.

Ook Nederland heeft de Bank gefeliciteerd met haar succesvol opereren in 2013. Wel is benadrukt dat verdere kwalitatieve stappen mogelijk zijn, bijvoorbeeld door een meer «landenspecifieke» strategie en flexibele instrumenten en beleid, zodat de Bank in iedere lidstaat daar kan helpen waar haar financiering het hardst nodig is. President Hoyer ging hier positief op in. Als voorbeeld van aandacht voor nationale omstandigheden noemde hij o.a. de opening van een kantoor van de EIB in Amsterdam op 15 mei a.s.

Bij de afsluiting van de vergadering werd het voorzitterschap (conform de protocollaire volgorde) overgedragen aan de Nederlandse Gouverneur voor de periode tot en met de volgende vergadering van de Raad van Gouverneurs in voorjaar 2015.

ECOFIN-Raad

1. Moeder-dochterrichtlijn

De ECOFIN-Raad heeft gesproken over een aanpassing op de Moeder-dochterrichtlijn. De Commissie heeft op 25 november 2013 twee wijzigingen voorgesteld om ongewenste effecten van de richtlijn, zoals mogelijk misbruik, tegen te gaan. Het doel van de richtlijn is het voorkomen dat uitgekeerd dividend binnen concernverband meerdere malen belast wordt. Om misbruik van deze richtlijn te voorkomen stelt de Commissie een algemene anti-misbruikmaatregel voor die nog nader moet worden uitgewerkt en een specifieke anti-misbruikmaatregel om mismatches bij hybride leningen te voorkomen. De specifieke maatregel lag voor in de ECOFIN-Raad. Er is nog geen politiek akkoord bereikt. De voorzitter streeft naar een akkoord tijdens de volgende ECOFIN-Raad in juni.

2. Financial Transaction Tax

Elf lidstaten beogen een versterkte samenwerking rondom de financiële transactiebelasting (FTT). Tijdens de ECOFIN-Raad hebben tien van hen een verklaring gegeven waarin zij hun commitment om een FTT in te voeren herhalen, met als doelstelling dit uiterlijk per 1 januari 2016 te doen. De landen voorzien een invoering in verschillende stappen, waarbij in eerste instantie alleen aandelentransacties en sommige derivatentransacties worden belast. Slovenië behoort tot de groep van elf lidstaten maar heeft de verklaring uiteindelijk niet gesteund. Nederland heeft gewezen op de noodzaak om meer inzicht te krijgen in de onderhandeling om de

beoordeling te kunnen maken of aansluiten bij de kopgroep opportuun is. Een aantal lidstaten heeft zich kritisch uitgelaten over het proces.

3. In-depth reviews

De ECOFIN-Raad heeft raadsconclusies aangenomen die de uitkomsten van de diepteonderzoeken in het kader van de macro-economische onevenwichtighedenprocedure ondersteunen. Dit betekent dat de ECOFIN-Raad instemt met de conclusie dat in Italië, Slovenië en Kroatië sprake is van buitensporige onevenwichtigheden. Voor Frankrijk, Ierland en Spanje bevestigt de ECOFIN-Raad het bestaan van niet-buitensporige onevenwichtigheden, die wel *decisive policy action* behoeven.

4. Terugkoppeling G20 en IMF-voorjaarsvergadering

Tijdens de ECOFIN-Raad hebben het voorzitterschap en de Europese Commissie een terugkoppeling gegeven van de G20-vergadering van Ministers van Financiën en centralebankpresidenten van 10 en 11 april jl., en de IMF-voorjaarsvergadering van 11 en 12 april jl. De G20 heeft een communiqué gepubliceerd dat overeenkomt met de EU-inzet die eerder in de ECOFIN-Raad was afgesproken. De volgende G20-vergadering met Ministers van Financiën en centralebankpresidenten vindt op 20 en 21 september 2014 plaats.